

METODERAPPORT SKUP – 2004

Prosjekt: Dokumentarfilm ”Vakker og vanskjøttet – tragedien på Oslos tak”
Produsert av: New TV Documentary Film AS, Josefinesgt. 25, 0351 Oslo (selskapet har i dag adresse Sandstøveien 70, 0612 Oslo)
Publisert på: NRK 1, programflaten Dok 1, mandag 12. mai 2003 kl. 21.30
Regi: Morten Møller Warmedal og Tor Karlsen
Produsent: Morten Møller Warmedal

Rapporten er utarbeidet av Morten Møller Warmedal og Tor Karlsen, som er forslagsstillere.

1. NÅR OG HVORDAN ARBEIDET KOM I GANG

Høsten 2001 registrerte vi med interesse at Ekeberg restauranten i Oslo forfalt på en dramatisk måte, til tross for betydelig offentlig og privat engasjement rundt eiendommen gjennom flere år. Restauranten er en kulturperle fra 1929 med en meget sentral arkitektur historie og gjennom flere tiår et også en viktig del av byens sosiale historie.

Restauranten fremstår som et iøynefallende landemerke over Oslo, og har en av byens mest markante beliggenheter. Utsikten over hovedstaden er formidabel, og stedet kan med letthet ses fra de fleste kanter av byen. Bygningen representerer et av Norges beste eksempler på tidlig funksjonalisme. Restauranten, tegnet av arkitekt Lars Backer, regnes som et hovedverk i Nordisk funksjonalisme og har også en posisjon i europeisk arkitektur. Fra stedet åpnet sine dører i 1929 representerte restauranten noe nytt, moderne og fremtidsrettet. Den iøynefallende bygningen var i seg selv historisk med sine rene flater og store glassruter. Men likeså var den nye musikken, jazzen og stemningen som fylte dansegulvet og terrassen nyvinnende, og gjorde den til et viktig møtested for byens befolkning.

Uten å ha en avtale om sendetid med et fjernsynsselskap, mente vi at dette var en så interessant historie at vi likevel begynte å gjøre opptak for en dokumentarfilm på 30 minutter. I første omgang ønsket vi å produsere en pilot som grunnlag for økonomisk støtte til å produsere filmen. De første opptakene ble med andre ord gjort over 18 måneder før dokumentaren ble publisert på NRK 1.

2. DOKUMENTARFILMENS SENTRALE PROBLEMSTILLING VED STARTEN AV PROSJEKTET

Vi stilte oss spørsmålet: Hvorfor forfaller denne bygningen, slik den da hadde gjort i fem år – hvem har ansvaret for at kulturhistorisk klenodium som dette ikke blir ivarettatt? Hvilke mekanismer og krefter spiller inn når noe slikt kan skje? Finnes det muligens informasjon og dokumenter som ikke har vært fremme som kan avsløre hva som har foregått? Og hva forteller forfallet av denne eiendommen og dens skjebne om Norge som kulturnasjon? Finnes det internasjonal paralleller som kan sette dette i relieff?

Jo mer vi etter hvert fikk skaffet til veie av dokumentasjon, jo mer interessant fortonet historien seg.

Vi etablerte først status for eiendommen gjennom en første dokument sjekk i Oslo kommune, ved Arkitekturmuseet i Oslo, hos Byantikvaren i Oslo, ved Oslo Bymuseum og gjennom intervjuer med en rekke sentrale personer som tidligere var ansatt på restauranten. Likeså gjorde vi et vanlig literatursøk i tilgjengelige publikasjoner.

I 1997 var det slutt på restaurant-driften. Da ble Bygningen solgt fra den forrige private eieren – forfallet hadde pågått en tid, og fortsatt altså åpenbart til det ugjenkjennelige uten at noen foretok seg noe som helst. Situasjonen kunne

beskrives som et svarteper-spill – alle involverte parter skyldte på hverandre. Ved oppstart av dokumentaren høsten 2001 var det høyst uklart hva som ville skje med eiendommen: daværende eier, det private selskapet Norex Group, så seg ikke i stand til å drive eiendommen kommersielt som restaurant eller offentlig sted uten betydelig offentlig støtte. De hadde lagt frem planer om videre restaurantdrift, planetarium og et forskningssenter for barn, men stille som betingelse at de mottok økonomisk støtte. De tok bl.a. sikte på få midler fra det nye statlige kulturminnefondet som ble etablert i 2002. Eierne sa de trenger rundt 30 millioner kroner i "friske penger" for å få rehabilitert eiendommen, men ingen ting tydet på at disse pengene fantes hos noen offentlig etat.

Eieren Norex Group mente de ble ført bak lyset av Oslo kommune og Byantikvaren, som gjennomførte en midlertidig fredning i 1998, rett etter at kjøpet var et faktum. Samtidig var det grunn til å anta at eierne kjøpte bygningen og tomten for å spekulere i forfall med påfølgende riving og omregulering. Dette ville i så fall åpne for en omgjøring av eiendommens brukstillatelse til privat formål, noe som allerede da skapte stor forbitrelse blant lokale ildsjeler, antikvariske myndigheter og i arkitektfaglige miljøer.

Som programskapere så vi etter hvert flere konfliktlinjer – mellom verneaktivister og private utbyggere, mellom en privat eier og Oslo kommune, mellom profesjonelle arkitektoniske krefter og Byantikvaren, og også en klar konfliktlinje mellom lokale ildsjeler og det offentlige – hvorfor involverte ikke kommunen seg mer i å sikre at eiendommen ble reahabilert, når det ble demonstrert for all verden at den private eieren ikke tok vare på bygningen? Var det den private eieren eller kommunen som måtte ta hovedansvaret for miseren?

3. UTVIKLING OG ENDRING AV PROBLEMSTILLING

Det som ble klart for oss i løpet av 2001 var at ingen medier hadde fått frem realiteten i ansvarsfordelingen mellom de offentlige instansene som var involvert, og de private eierne av restauranten. Derfor ble det vår oppgave å få frem disse fakta for å finne ut hvem som hadde ansvaret for at eiendommen forfalt. Likeledes så vi også at Ekeberg restauranten ikke var et enestående eksempel på hvordan Oslo kommune og norske myndigheter hadde behandlet arkitektoniske perler som fortjente å bevares.

Hovedfokus var fortsatt Ekeberg restauranten, men vi så at også skjebnen til **Ingierstrand Bad** og **restaurant Skansen** var interessante eksempler på offentlig vanskjøtsel som forsterket kritikken mot Norge som kulturnasjon.

Ingierstrand Bad hadde en tilsvarende historie som Ekeberg restauranten, oppført i 1934, en nyskapende funkisstil og et badeanlegg i verdensklasse som Oslo kommune også eier. Restaurant Skansen var også et spennende funkisbygg som ble oppført på kontraskjæret ved Akershus Festning, men senere revet. Rivningen skapte mye strid – den dag i dag er det krefter som ønsker å gjenreise denne restauranten.

Journalistisk var det vesentlig å fokusere hovedhistorien på Ekeberg restauranten, men inkludere disse to øvrige eiendommene for å utvide historiens nedslagsfelt og øke alvorret i filmens budskap.

I tillegg så vi også at hele debatten om Bjørvika og det nye operahuset der, på en ypperlig måte dannet et bakteppe for utviklingen i området der Ekeberg-restauranten inngår. Hvis man var villig til å bruke 3-4 milliarder kroner på en ny opera, hvorfor lot man da en så verdifull og kulturhistorisk bevaringsverdig eiendom som Ekeberg restauranten noen hundre meter unna forfalle, uten at noe ble gjort?

For Ekeberg restaurantens del kom det våren 2002 et varig fredningsforslag til behandling, som også resulterte i fredning høsten 2002. Men Oslo Kommune var fortsatt ikke interessert i å bevilge penger til å rehabilitere stedet. En privat prosjektgruppe ble etablert for å se på mulighetene til å overta bygningen og igjen å utvikle restaurantdrift, men situasjonen var langt fra avklart, snarere fastlåst. Denne grupperingen var ikke interessert i å betale det eieren ville ha for eiendommen. Som så ofte tidligere i slike saker handlet dette først og fremst om penger - hvem skal betale? I påvente av en økonomisk løsning som eieren kunne leve med, ble intet gjort og bygningen forfalt.

På denne bakgrunn valgte vi å vetlegge tre hovedproblemstillinger som dokumentarfilmen skulle handle om.

3.1 Et kritisk blikk på offisiell norsk kulturpolitikk: En av hovedmålene med filmen var å avdekke fraværet av et offentlig engasjement knyttet til offentlige kulturforpliktelser, i dette tilfellet arkitektur. Særskilt problematisk var dette for nyere bygninger, og særlig har det vært vanskelig for Oslo kommune å se hvilke muligheter og hvilken betydning et kulturhistorisk sted som Ekeberg restauranten kunne ha for byens befolkning. Riksantikvaren og Byantikvaren hadde engasjert seg, og stedet ble midlertidig fredet. Men dette var ikke uproblematisk når det ble lagt opp til ny aktivitet og det i utgangspunktet ikke ble gitt offentlig støtte til rehabilitering av fredede eiendommer.

I

I en tid da det offentlige Norge knapt har hatt mer kapital tilgjengelig, er det et viktig spørsmål om staten og kommunen opptrådte kortsiktig og klanderverdig, Vi ville derfor avdekke om kommunen eller andre myndigheter (Byantikvaren, Staten) opptrådte kritikkverdig i sin håndtering av eiendomsspørsmålet.

Vår analyse av ansvarsforholdene konkluderte etter halvgått løp at det var like stor grunn til å holde Oslo kommune ansvarlig for det som var skjedd, som det var grunn til å kritisere de private eierne. Krangelen om ansvar er i seg selv et av filmens hovedpunkter – eiendommen var blitt en kasteball mellom ulike etater, institusjoner og private interesser.

3.2 Prosessen rundt ny aktivitet: Restaurant-gründer Sonja Lee og en ny privat gruppering ønsket å overta stedet, og vi fulgte denne prosessen på nært hold. Hva kunne fremtiden til stedet være? Ville de makte å få i gang en ny restaurant – hvilke problemer møtte de på? Var det mulig å skape et fruktbart samarbeid mellom private og offentlige aktører?

3.3 Vise stedets potensial i nasjonalt og internasjonalt perspektiv: Ekeberg Restauranten er et funksjonalistisk hovedverk, også i et internasjonalt perspektiv. Derfor var det viktig å fremheve estetikken i bygningen og dens arkitektoniske kvaliteter. Vi ville gjenskape stemningen fra 1930-tallet, den sosiale møteplassen, og peke fremover på de muligheter stedet har. Vise utfordringene rundt det å skape nytt liv i bygningen, både byggeteknisk, sosialt og i en samfunnsmessig kontekst.

Basert på disse tre hovedpunktene laget vi en pilot som ble vist for NRK. NRKs faktavdeling tente på ideen, og var interessert i et innkjøpt hvis vi maktet å skaffe annen finansiering. Vi maktet å få støtte fra institusjonen Fritt Ord og Fondet for Lyd og Bilde. Dermed hadde vi nok kapital til å satse på full produksjon av filmen. Basert på opptakene som ble gjort allerede i 2001, fortsatte vi å gjøre opptak kontinuerlig frem til visning i mai 2003. Vi arbeidet altså i mer enn 18 måneder med research, opptak og dokumentasjon.

4. ORGANISERING AV ARBEIDET (METODER, KILDER, PROBLEMER)

I en dokumentarfilm er dramaturgi og fortellerteknikk avgjørende grep for å lykkes med den journalistiske formidlingen. Vi definerte derfor følgende målsetting for fortellingen:

4.1 PERSONGALLERI

Vårt persongalleri åpnet for flere interessante vendepunkter i filmen. Det ble viktig å holde trådene samlet, og vi tilla Sonja Lee rollen som den som kunne føre publikum gjennom Ekeberg-restaurantens vanskjebne. De andre karakterene lot oss bli kjent med bygningen, stedet, det offentliges rolle, norsk kulturpolitikk og feilinvestert privatkapital. Arkivopptak og jazz skulle føre oss gjennom historikken.

Hvem	Hvorfor
Sonja Lee, restaurant Gründer	Eier og driver restaurant "Magma" på Frogner, vil gjerne starte ny virksomhet i Ekeberg restauranten. Hovedkarakter, driver filmen fremover, er på mange måter filmens "motor".
Dagfinn Bjørkvold,	Hovmester i restaurantens glansperiode. Historikk og nostalgi. Kritisk til myndigheter og eier. Personlig svært indignert over restaurantens skjebne.
Eirik Bøe	1.konsulent Riksantikvaren. Ekspert på funkisbygg, setter bygningen i et faglig historisk perspektiv. Engasjert og opptatt av at befolkningen engasjerer seg for bevaring for å sikre kulturperlen.
Beate Stroda	Lokal aktivist, leder dugnad for å rydde opp på eiendommen.
Tor Egil Nordli	Lokal aktivist, ledet aksjon som lyste opp hele Restauranten med lyskastere våren 2002

Per Numme	Eierens (Norex Groups) eiendomssjef. Kritisk til myndighetene, mener de gikk inn på falske premisser da de kjøpte bygningen og skyver mye av ansvaret for situasjonen over på kommunen og Byantikvaren.
Kristen Grieg Bjerke	Generalsekretær i Fortidsminneforeningen. Meget kritisk til eier, representerer de organiserte vernekraftene utenfor det lokale engasjementet.
Staffan Schmidt	Svensk kunstekspert. Kjenner Ekeberg-restauranten godt og kommenterer byggets tilstand og setter dets skjebne inn i en kulturpolitisk og internasjonalt perspektiv. Opptatt av Bjørvika som et helhetlig byutviklingsprosjekt. Mener myndighetene har skylden.
Ann-Katrin Tornås	Byråd for kultur i Oslo. Sjokkert over hva hun ser på eiendommen, men er også ansvarlig for kommunens håndtering av saken.
Svein Roar Holt	Avdelingssjef for byggesaksbehandling i NEAS, et av Norges største eiendomsforetak. Har jobbet 6 år som saksbehandler i plan- og bygningsetaten i Oslo. Vi ba ham om å gå gjennom hele saksmappen i kommunen for å finne ut hvordan kommunen har håndtert saken. Ekstern ekspert som ikke er bundet til noen konkrete interesser.
Epp Langkots (kvinne)	Ansatt hos Byantikvaren i Tallin, medansvarlig for restaureringen av gamlebyen. Forteller om vellykket estisk bevaringspolitikk.
Mort Kalm (mann)	Professor i kunsthistorie, Universitetet i Tallinn. Ekspert på funkisarkitektur. Fulgte hele oppussingen og rehabiliteringen av Pärnu Beach Hotell.

Dette persongalleriet gikk vi for, og med denne rolleavklaringen ble det også klarere hvordan oppbyggingen av filmen skulle være.

Vi la vekt på følgende elementer i den dramaturgiske oppbyggingen:

4.2 SKAPE INTERESSE FOR BYGNINGEN

En av de største filmatiske utfordringene i denne filmen var at hovedpersonen var en bygning. Siden vi hadde ambisjoner om å få frem de unike kvalitetene ved bygget, måtte Ekeberg-restauranten filmes i mange forskjellige og vel uttenkte perspektiver, under en rekke ulike lysforhold og over flere årstider.

4.3 NY AKTIVITET

Et av de viktigste dramaturgiske elementene i filmen var å følge den prosessen som Sonja Lee var inne i – ville hun lykkes med å få klarsignal og skaffe kapital til å starte en ny restaurant? Da vi møtte henne tidlig i 2001 fremsto hun veldig optimistisk – underveis ble tonen atskillig mer avmålt. Hvordan ville hun reagere hvis planene måtte legges på is? Vi gjennomførte flere intervjuer med Sonja Lee helt frem til publiseringstidspunktet.

4.4 KONFLIKT OM BEVARING, ANSVAR OG PENGER

Hovedkonflikten i filmen var mellom offentlige myndigheter og den private eieren. Eieren la skylden for bygningens status på Oslo kommune og Byantikvaren. Vi engasjerte en spesialist på byggesaksbehandling i selskapet NEAS, med fortid i Oslo kommunes plan- og bygningsetat, til sammen med oss å gå igjennom hele saksbehandlingen fra kommunens side.

4.5 STERKT LOKALT ENGASJEMENT

Det fantes et sterkt lokalt engasjement, som også kunne få betydning for eiendommens skjebne og eventuelle politiske initiativ i saken. Ekeberg-restaurantens venner var en av grupperingene som jevnlig hadde aksjoner; også lekfolk mente at forfallet var en skandale. Dette perspektivet tilførte nye karakterer og viste at bygningen engasjerte mer enn en "vanlig" restaurant. Det var en rekke leserinnlegg i avisene - i februar 2002 ble restauranten flombelyst, og i mai 2002 ble det gjennomført dugnader på eiendommen. Ved begge disse anledningene var vi tilstede og gjorde opptak.

4.6 INTERNASJONALT PERSPEKTIV

Vi hadde allerede maktet å få frem stedets bevaringsverdi og restaurantens kulturpolitiske og arkitektoniske betydning gjennom de norske elementene. Men det internasjonale aspektet anså vi som helt vesentlig for å øke autoriteten i forhold til argumentet om fraværet av kulturforpliktelser. Filmen skulle slett ikke handle om en lokal strid på Ekeberg i Oslo, men om den rike nasjonen Norge som ikke maktet å ta vare på et hovedverk i internasjonal funksjonalistisk arkitektur.

Vi satte derfor i gang en omfattende research for å finne ut hvor det kunne befinne seg bygninger/eiendommer som kunne vise hva andre nasjoner har gjort med tilsvarende problemstillinger. Tre europeiske land pekte seg ut: Nederland, som har mange godt restaurerte funkis-bygninger, Sverige, som også er i samme situasjon, og Estland. Estland pekte seg ut som et særskilt interessant land, av flere grunner. De har en rekke funksjonalistiske bygninger som har stor politisk symbolbetydning for nasjonens frigjøringskamp i forhold til Sovjet-okkupasjonen; og de har et strengt regelverk for hva private eiere kan gjøre med denne type bygninger. Vi valgte å fokusere på Pärnu Beach Hotell som har klare paralleller til Ekeberg restauranten. Når vi i tillegg visste hvor lite penger esterne har til å drive restaureringsarbeid, valgte vi det som vår hovedcase internasjonalt.

Kontrasten mellom hvordan dette hotellet er satt i stand og tatt vare på i et land som har langt mindre forutsetninger rent økonomisk enn Norge, forsterker derfor det internasjonale komparative elementet vesentlig. Det setter et grelt søkelys på norsk kulturpolitikk.

I tillegg intervjuet vi den svenske kunsthistorikeren Staffan Schmidt i Malmø, som bl.a. foreleser ved Statens Kunstakademi i Oslo og Kunstakademiet i Trondheim (og ved en rekke andre internasjonale institusjoner). Han kjenner Ekeberg-restauranten svært godt og er meget kritisk til hvordan norske myndigheter har håndtert denne saken.

4.7 ANDRE ELEMENTER

Det ville bli helt vesentlig å finne frem til arkivopptak for å illustrere under hvilke forhold Ekeberg restauranten ble etablert. Vi la derfor ned et omfattende sesearch

arbeid for å dokumentere dette. I tillegg til å gjennomgå alt det NRK selv kunne ha om restauranten på film, kontaktet vi tidligere ansatte, Norsk Filminstitutt, Byantikvaren og Oslo Bymuseum. Vi fikk også tak i tidligere ukjente filmsnutter i form av reklamefilm som ølprodusenten Ringnes satt på. Vi maktet også å få tak i historiske opptak både fra Restaurant Skansen, Ingierstrand Bad og ikke minst funkisperlen Pärnu Beach Hotell i Estland. I tillegg en rekke stillbilder, artikler og oppslag fra ulik presse som er benyttet i filmen som vesentlig historisk dokumentasjon.

Det ble etter hvert klart at vi ikke ville makte å fortelle denne historiens mange fasetter innenfor en ramme på 30 minutter, og i samarbeid med NRK ble vi derfor enige om å utvide til 46 minutter. Det er et langt mer krevende format å håndtere journalistisk og fortellermessig, men det ga oss anledning til å inkorporere så vel Skansen som Ingierstrand bad, og til fulle få frem vår internasjonale komparative analyse.

4.8 AVGJØRENDE NY DOKUMENTASJON

Konflikten mellom kommunen og den private eieren og dokumentasjonen rundt dette, ble den vanskeligste og håndtere journalistisk. Det var altså ingen medier som hadde gjort et forsøk på finne ut det reelle ansvarsforholdet. Gjennom grundig dokumentasjon i Oslo kommune arkiver, herunder den politiske ledelse, park- og idrett, byrådsavdelingen, Byantikvaren, Riksantikvaren og Oslo Skiftrett og Byskriverembede, så lyktes det oss å finne frem til helt ny informasjon som klargjorde ansvarsforholdene.

Deler av denne informasjonen hadde kommunen aldri gitt ut til journalister tidligere, og vi møtte også problemer med at visse dokumenter var unntatt offentlighet. Vi gjorde dette arbeidet i samarbeid med Svein Roar Holt, spesialist i byggesaksbehandling og med erfaring som saksbehandler i plan- og bygningsetaten i Oslo kommune.

Etter hvert kom bitene i puslespillet på plass: Oslo kommune hadde fra starten, siden 1929, eid hele eiendommen. Så valgte de i 1979 å feste bort selve bygningen på eiendommen til den private restaurantøren Kåre Mathiesen, som drev restauranten frem til 1998. Festeavtalens ramme var på 50 år. Gjennom festeavtalen hadde kommunen full kontroll med eiendommen, og kunne selv hva forestått vedlikeholdet, og var også den reelt ansvarlige for eiendommen. Men i 1998 avsluttet kommunen festekontrakten og solgte også tomten til den samme eieren.

I denne overdragelsen ble det ikke stilt noen betingelser for hvordan eiendommen skulle forvaltes, det ble ikke gjort krav om at eiendommen skulle fredes eller bli gjort om til spesialområde bevaring. Allerede da var det klart at eiendommen hadde stort behov for rehabilitering og at den lå midt i et offentlig friområde som ble aktivt benyttet av lokalbefolkningen i Ekeberg området. Kommunen hadde altså alle muligheter til å påse at det forelå vilkår for overtredelsen som sikret allmenhetens interesser i forhold til eiendommen, men kommunen foretok seg intet.

Overdragelsessummen var på bare 3,5 millioner kroner, og bare to måneder etter kjøpet solgte Mathiesen hele eiendommen videre for 27,5 mill. kroner til Norex Group. På noen måneder realiserte med andre ord den private eieren en særdeles

pen gevinst, som kommunen selv kunne fått for å sikre eiennommens kvaliteter. Først etter langvarige strid med den nye eieren, Norex Group, valgte kommunen å fremme forslag om fredning.

Kommunen brukte imidlertid ikke de muligheter som ligger i plan- og bygningsloven, når det først skar seg med Norex Group. Plan og bygningsetaten kunne instruert Norex Group i å ta vare på eiendommen, ilagt bøter eller også ekspropriert den. Politisk ble det heller ikke gjort fremstøt for å få til en løsning. Konsevkensen var at mens krangelen mellom den private eieren og kommunen trakk ut, så skjedde det ingenting som sikret eiendommen.

Våren 2003 kommer det imidlertid en foreløpig løsning – Christian Ringnes i Eiendomsspar kjøper restauranten for 15 millioner kroner i et samarbeid med malermester John Brendemo. Dette blir også sluttpoenget i filmen.

Svein Roar Holt konkluderer med at kommunen kunne tatt affære, men at den ga fra seg styringsmuligheten på en svært kritikkverdig måte. NB: Han fikk ingen betaling for sin deltagelse, men syntes at denne saken var så interessant at han ønsket å bidra til å kaste lys over dokumentasjonen og saksbehandlingen.

I filmen har vi trukket hele denne kompliserte saksbehandlingstiden som gikk over mange år, sammen til en forståelig og håndterbar sekvens.

Det var første gang at disse forholdene ble offentliggjort, og det satte Oslo kommune i et svært dårlig lys. Byråd Anne Catrine Tornås er også en interessant figur i filmen, fordi hun som beboer i området engasjerte seg på dugnad. Men hun innrømmer at kommunen ikke fulgte opp sitt eiendomsengasjement på en troverdig måte.

9.0 PROBLEMER

Et hovedproblem var at sjefen i selskapet Norex Group nektet å la seg intervjuet av oss på kamera. Vi valgte da å forholde oss til hans eiendomssjef, Per Numme, som også rent dramaturgisk får en viktig rolle fordi han bla. er på visning i restauranten sammen med Sonja Lee, som er interessert i å ta over driften. Det gir ham også mer troverdighet som en av de sentrale personene på privat side.

Vi var også prisgitt utviklingen i saken, siden filmen - utover å kartlegge historiske forhold, også er en prosessfilm der vi måtte følge hva som skjedde over tid med aktørene. Vi ante ikke om det kom inn nye eiere rett før filmen var planlagt til visning, men kort tid før filmen skulle vises ble det en løsning med nye eiere. De arbeider nå for å få til ny drift i restauranten i 2005.

10.0 DEN PRIVATE EIERENS RASERING

I tillegg til at Oslo kommune får berettiget kritikk som en følge av den nye informasjonen vi kan presentere, så er det også et kritisk søkelys på den private eierens disposisjoner, og da spesielt Norex Group. Etter gjennomgang av den kronologiske dokumentasjonen vi satt med om ansvarsforholdene i saken, var det

også klart at Norex Group uten hjemmel raserte det verdifulle original interiøret i bygningen rett etter overtagelsen i 1998, for å gjøre klar til ny virksomhet på eiendommen. De spekulerte i en omregulering som kunne gi rom for betydelig gevinst. Filmatisk går det sterkt frem hvilke overgrep som er utført på det bygningsmessige, og hvilke konsekvenser dette har hatt for eiendommens status. Det er ingen tvil om at det verste forfallet har skjedd i den perioden Norex har eid eiendommen.

11. TIDSFORBRUK

Vi har gjennom mer enn 18 måneder "on and off" fulgt prosessen rundt Ekebergrestaurantens skjebne, kontinuerlig gjennom å følge en rekke av de sentrale personene i spillet om restaurantens fremtid. Da vi gikk i redigering satt vi med 40 timers råopptak (tilsvarende 40 tape).

Arbeidet har skjedd så vel på vanlig dagtid som på kveldstid – som det fremgår av filmen har vi benyttet en rekke kveldsopptak, og vi har også vært på eiendommen i helger og på fritid. Videre har vi gjennom to utenlandsreiser i Estland og Sverige dokumentert den internasjonale perspektivet.

11. SÆRSKILTE ERFARINGER - OPPSUMMERING

Vi mener gjennom møysommelig arbeid, undersøkende metode og dokumentasjon over en 18 måneders periode å ha avdekket en svært viktig historie om offentlig ansvarsfraskrivele og privat grådighet, knyttet til en vesentlig bygning i norsk arkitektur historie. Vanskjøtselen av av Ekeberg Restuaranten er et vitnesbyrd om en rik nasjon som ikke har tatt ansvaret for vesentlig kulturminner.

Videre viser filmen at dette ikke er enestående, særlig Ingierstrand Bad, men også rivningen av restaurant Skansen, vitner om kuturløshet og manglende vilje til å sikre vesentlige verdier bygget på Norske arkitekters fremsynte visjoner og internasjonalt anerkjente arbeid.

Samtidig viser filmen at myndighetene i det fattige Estland på en helt annen måte har tatt vare på sin Funkis-arkitektur, og vi blir samtidig kritisert av nordiske kolleger som viser til Norge som et skrekkeeksempel internasjonalt på dette området.

Videre avdekker historien det reelle ansvarsforholdet i Oslo kommune og tilliggende etater, et ansvar som er neglisjert og som gjorde det mulig for en privat eier og rasere dette viktige kultursymbolet, uten at myndigheten valgte å gjøre noe med det.

Vi mener at filmen defor makte å fortelle både den "lille" historien om en bygnings vanskjebne, og samtidig formidle at dette dreier seg om en mye større og nasjonal, til dels internasjonal, historie som setter alvorlige spørsmålstegn ved om Norge kan kalles en kulturnasjon.

12. OMTALE OG RESULTATER AV FILMEN

Filmen ble møtt med svært stor interesse, opnådde omfattende presseomtale i forkant og fikk 618.000 seere da den ble sendt på NRK 1 12. mai 2003 – det 15. mest sette programmet på NRK den uken. Filmen ble vist på et tidspunkt da det allerede var offentlig debatt om hvorvidt Oslo hadde kvalifikasjoner til å søke status som kulturell by i EØS-sammenheng. Det pågikk også en heftig debatt om byggingen av opera og hva som ville skje med Bjørvika området i den periode vi arbeidet med filmen. Timingen var derfor upåklagelig.

Videre har de nye eierne av Ekeberg restauranten gjennom denne filmen på en dramatisk måte fått forståelsen av hvilken ansvar som hviler på dem, når de nå skal ferdigsstille Ekeberg restauranten til ny virksomhet i 2005. Likeledes har så vel aktivister og verneforkjempere fått et viktig bidrag til å følge arbeidet til de nye eierne med et kritisk øye.

Dessuten har Oslo kommune og øvrige kommunale etater og Riksantikvaren fått offentlig oppmerksomhet omkring deres handlemåte som burde øke årvåkenheten omkring denne og tilsvarende saker i fremtiden.

Oslo 28.01.04

Morten Møller Warmedal
Regissør og produsent

Tor Karlsen
Regissør og klipper